

Autor: Mgr. Tomáš Vrba

URGP: Odborné články

Jezero Most

RECENZE: Ing. Helena Veverková

FOTO: Mgr. Tomáš Vrba, Stanislav Štýs a archiv OM v Mostě

V roce 2020 bylo s několikaletým zpožděním zpřístupněno jezero Most. Od té doby se zdařilá vodohospodářská rekultivace vzniká zatopením zbytkové jámy hnědouhelného lomu Most/Ležáky stala vyhledávaným cílem Mostečanů i návštěvníků z širokého okolí.

Jezero Most s vodní plochou 309 ha je největším vodním dílem vzniklým zatopením uhelného lomu v Ústeckém kraji. Každý rok se rozšiřují možnosti jeho rekreačního a sportovního využití. Zároveň je nutné z nechráněného přivaděče dopouštět vodu na požadovanou kótu 199 m n. m. V roce 2021 bylo takto dopuštěno 12 tis. m³ vody. Aktuálně je projednávána nová územní studie pro další rozvoj této lokality.

Vodohospodářské dědictví minulosti

Zaplavování zbytkových jam po těžbě hnědého uhlí a dalších surovin není módním trendem ani usnadněným odchodem těžařů z devastované krajiny ve smyslu „po nás potopa“. Jen v severočeském hnědouhelném revíru se najdou příklady z dob dávných i nedávných. Na Chomutovsku se v 16. století rozvinula těžba kamencových břidlic. Jako jeden z největších byl roku 1544 otevřen a až do přelomu 19. století provozován v oblasti Kryštof u Chomutova důl, po němž nám zůstalo známé a turisticky přitažlivé Kamencové jezero se specifickým prostředím. Naopak, obrovské a prastaré Komořanské jezero, které vzniklo před 15 tisíci lety v centrální části hnědouhelné pánve, bylo od počátku 19. století uměle vysušováno. Vodní hladina Komořanského jezera (Die See Wiese) se rozkládala na ploše 6 tis. ha. Jezero oplývalo množstvím druhů sladkovodních ryb. Traduje se, že původním nejrozšířenějším povoláním obyvatel Mostecka byl právě rybář, nikoliv horník. Šlo o průtočné jezero (protékala jím řeka Bílina) s nesouvislou vodní plochou s četnými ostrovy a mokřady. Definitivní rozhodnutí vysušit celé jezero padlo v roce 1831 příkazem knížete Ferdinanda z Lobkovic. Poté, co ustoupila voda, mohlo se v prostoru bývalého jezera naplno rozeběhnout zemědělství, ale především těžba uhlí. Už v roce 1873 zde fungovaly první hnědouhelné doly. V současné době se na místě bývalého Komořanského jezera na-

chází těžební lokalita povrchové do dolu Československé armády.

Zdařilý příklad vodní rekultivace najdeme na Duchcovsku, kde v 70. letech minulého století vzniklo jezero Barbora s rozlohou 63 ha, maximální hloubkou 60 m a objemem vody kolem 20 mil. m³. Přímo v okolí Mostu dotváří mladou lesnický rekultivovanou krajinu vodní plochy Matylida (38 ha) a Benedikt (4,7 ha). Všechna tato dnes veřejností oblíbená místa vodních sportů a rekreace byla dříve povrchovými či hlubinnými hnědouhelnými doly. Voda prostě k severočeskému regionu patří odnepaměti. Nové jezero Most je tak dalším významným pokračovatelem promyšleného zatápění zbytkových jam po povrchové těžbě hnědého uhlí.

Co předcházelo vzniku jezera Most

Město Most bylo od počátku 20. století těsně sevřeno malými povrchovými doly – Richard, Hrabák a Johan. Důl Richard byl v provozu už od roku 1901. Později - v roce 1921 - se proměnil z hlubinného na povrchový důl. Po skončení druhé světové války se lom Richard stal základem budoucího lomu Ležáky začleněného do národního podniku SHD. V roce 1950 byla zahájena otvírka nového dobývacího pole, která předurčila budoucí rozvoj lokality. I když lom Ležáky dokázal ročně vytěžit kolem 3 mil. t uhlí, pro potřeby centrálně řízeného socialistického hospodářství to bylo stále málo. Masivní objemy uhelného

paliva proto mělo zajistit otevření nového dobývacího pole Most, jako přirozeného pokračování lomu Ležáky. V cestě ke zvýšení objemů a dalšímu postupu těžby však stálo historické město Most, kde v tu dobu žilo 56 tisíc obyvatel. O jeho likvidaci rozhodlo vládní usnesení č. 180 z 26. března 1964 takto: „Starý Most se zbouřá, odtěží se mohutný uhelný pilíř pod ním a v sousedství bude vybudováno nové moderní okresní město, které bude plnit všechny standardy pohodlného a kvalitního života jeho obyvatel.“ Kromě nové výstavby nemocnice, nádraží, divadla, škol, pivovaru atd. bylo třeba přeložit původní tok řeky Bíliny, která protékala starým Mostem, přemístit železniční a silniční uzel. Proto bylo nutné ještě před vlastní likvidací starého města postavit koridor inženýrských sítí, který vedl a stále vede v zářezu vrchu Hněvín. Samostatnou kapitolou byl unikátní transfer děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie úspěšně realizovaný v roce 1975. Vlastní těžba v lokalitě Most/Ležáky probíhala v letech 1970 až 1999. Celkem bylo v tomto dobývacím prostoru vytěženo 107 mil. t (z toho 95 mil. t v uhelném pilíři pod původním městem a 12 mil. t v dobývacím prostoru Kopisty). Už od zahájení těžby se v přípravách sanace území po vyuhlení lomu Most/Ležáky počítalo pouze s vodní rekultivací, neboť pro alternativní suchou variantu nebylo dost potřebných zemin.

Zatápění zbytkové jámy

Během přípravných sanačních prací se zajistila těsnost dna budoucího jezera zakrytím zbytků uhelné sloje a upravila se břehová linie. Vlastní napouštění vodou z přivaděče z Nechranické přehrady a z čerpací stanice uzavřeného dolu Kohinoor začalo v roce 2008. Už od roku 2002 se ale na dně budoucího jezera akumulovala voda ze srážek a vývěřů svahů lomu, takže při zahájení napouštění už měla vodní plocha rozlohu 21 ha a hloubku 21 m. V roce 2012 bylo dočasně napouštění ukončeno, neboť probíhaly opravy břehové komunikace a výstavba stabilizačních prvků břehové linie. V květnu 2014 bylo obnoveno napouštění jezera, a to až na konečnou požadovanou kótu 199 m n. m., které bylo dosaženo v září téhož roku. Kromě jezera prošly etapami patřičných rekultivačních i okolní výsypky. Celková rekultivovaná plocha dnes představuje 1 300 ha příjemného prostředí pro rekreaci a volnočasové

Obr. 2: Jezero Most se okamžitě stalo vyhledávaným cílem vyznavačů vodních sportů.

Obr. 3: Jako jeden z prvních si v právě zpřístupněném jezeře zaplavala mostecký primátor Jan Paparega.

aktivitu.

Obr. 4: Ředitel Palivového kombinátu Walter Fiedler odpovídal na řadu dotazů na tiskové konferenci u příležitosti slavnostního otevření jezera Most veřejnosti.

Od 12. září 2020 je jezero Most přístupné veřejnosti

Už v prvním roce svého zpřístupnění nabízelo jezero svým návštěvníkům plovoucí mola, oblázkové pláže, ale také pláže určené psům. Nechyběly rozlehlé dětské hřiště s řadou herních prvků a vznikla prvotní infrastruktura. Další rozšiřování služeb a možných aktivit pokračovalo hned v následující sezoně. Oblázkové pláže zaručují samočistící schopnost a průzračnost vody. Dohlednost pod hladinou dosahuje až 8 m. K čištění jezera přispívá také osm druhů dravých ryb, které zde byly vysazeny. Ještě před zpřístupněním veřejnosti vznikl na

jezeře Most unikátní biotop, kde zimují vzácné druhy ptactva. V létě slouží pro osvěžení početných návštěvníků dvě restaurace. Velké plány má Spolek vodních sportů jezera Most, který se zaměřuje nejen na provozování vodních sportů (například jachting, veslování, dračí lodě, potápění), ale také na trénování mládeže. Počítá se rovněž s vybudováním autokempu a školícího centra. V červnu letošního roku byla projednávána nová územní studie. Následně by měl

Obr. 5: Kormě cyklostezky kopírující novou silnici Most – Mariánské Račice vede kolem jezera ještě 8,6kilometrová cyklotrasa.

být upraven územní plán tak, aby mohl pokračovat další rozvoj lokality jezera Most.

Podél jezera Most vede nová silnice a cyklostezka

Nová komunikace v délce 8 km vede bývalým báňským prostorem od mosteckého muzea přes nově postavený závěsný lanový most kolem jezera, skládky Celio, až k nové křižovatce u silnice

Braňany – Mariánské Radčice. Podél nové silnice vede cyklostezka. Obě komunikace byly zprovozněny v červenci letošního roku. Náklady na výstavbu nové silnice spojující Most a Mariánské Radčice dosáhly 360 mil. korun.

VÍTE, ŽE...

...JEZERO MOST S VODNÍ PLOCHOU 309 HA JE VĚTŠÍ NEŽ OBLÍBENÉ MÁCHOVO JEZERO (284 HA), CELKOVÁ ČÁSTKA ZA KOMPLETNÍ REKULTIVACI JEZERA MOST DOSÁHLA 3,5 MLD. KČ, Z TOHO 2 MLD. KČ BYLY ČERPÁNY Z TZV. 15 EKOMILIARD NA ZAHLAZOVÁNÍ NÁSLEDKŮ TĚŽBY UHLÍ

Jezero Most v číslech:

vodní plocha	309 ha
délka x šířka	3 x 1,5 km
maximální hloubka	71 m
průměrná hloubka	23 m
doba napouštění	2008 - 2014
průtok vody z přivaděče z Nechranické přehrady	0,6-1,2 m ³ /s
objem vody	70,5 mil. m ³

Největší jezera v ČR vzniklá vodní rekultivací zbytkových jam hnědouhelných lomů

jezero	vodní plocha (ha)	maximální hloubka (m)	lokality	hlavní přítok	rok zpřístupnění veřejnosti
Medard	493	50	Sokolov	Ohře	2016
Most	306	70	Most	Ohře	2020
Milada	252	25	Ústí n. L.	Zálužanský potok a stařinové vody	2015

Město Most > povrchový důl Most/Ležáky > jezero Most

1964

V březnu vešlo v platnost usnesení vlády vedené předsedou Jozefem Lenártem, které řešilo likvidaci historického centra Mostu z důvodu těžby hnědého uhlí a jeho nahrazení novým městem jižně od původního. Nezvratné rozhodnutí ukončilo existenci historicky cenného města.

1967

Začaly první bourací práce. Odtěžení uhelného pilíře a výstavbě nového Mostu jako soběstačného okresního města s 56 tisíci obyvateli nesmělo nic bránit v cestě. Zkáza historického města s více než 20 gotickými objekty byla zahájena.

1969 – 1985

Chátrající a bouraný Most v centru zájmu filmařů. Jako vhodnou kulisu si zanikající město vybrala řada filmových produkcí. Natáčely se tady například zahraniční filmy Jatka č. 5, Most u Remagenu, Na západní frontě klid nebo Boj o Moskvu. Tuzemská filmografie zachytila mizející Most ve snímcích Žert nebo Radost až do rána.

1970 – 1999

Aktivní báňská činnost v prostoru bývalého historického města Most a zlikvidovaných obcí v jeho okolí (Střimice, Pařidla, Konobrže a Kopisty). Celkem bylo vytěženo 107 mil. tun uhlí, z toho v uhelném pilíři pod městem 95 mil. tun.

2008

V říjnu bylo za přítomnosti tehdejšího mosteckého primátora Vlastimila Vozky a ministra průmyslu a obchodu Martina Římana slavnostně zahájeno napouštění zbytkové jámy lomu Most/Ležáky. Za realizaci celého projektu zodpovídá Palivový kombinát Ústí n. L., který tak převezl veškeré sanační práce na této lokalitě.

2014

Po šesti letech je jezero Most napuštěno na požadovanou hladinu 199 m n. m. Plochou 309 ha lehce přesahuje Máchovo jezero (284 ha). V přehledu rekultivačních jezer je pak druhé největší za sokolovským Medardem (493 ha).

2020

V sobotu 12. září bylo jezero Most slavnostně předáno primátorem města Janem Paparegou a ředitelem PKÚ Walterem Fiedlerem do užívání veřejnosti. Od té doby patří jezero k vyhledávaným cílům Mostecká.